

УДК 025.2

КУРИЛО О.Й., ПРОКОПОВИЧ Л.С.
Мукачівський державний університет

ЕВОЛЮЦІЯ ПОНЯТТЯ «БІБЛІОТЕЧНИЙ ФОНД», ЙОГО ВЛАСТИВОСТІ ТА ФУНКЦІЇ

Протягом багатьох століть історії бібліотечної справи збирання книг називалося просто бібліотекою. Це пояснюється тим, що саме слово «бібліотека» вживалося в буквальному розумінні – «зібрання» або «сховище» книг. Поняття «фонд» виникло значно пізніше, і в перекладі з французької мови воно означає «основа чого-небудь».

На початку ХХ ст. широкого розповсюдження набув термін «книжковий фонд» у зв'язку з перевагою обсягу книг у бібліотеках, але вже наприкінці 30-х років досить часто вживається поняття «бібліотечний фонд». У 60-80-ті роки уточнюється зміст поняття «бібліотечний фонд», його функції та властивості. Цей термін остаточно входить до бібліотечного лексикону.

Бібліотечний фонд (БФ) – це впорядковане збирання документів, призначене для зберігання та громадського використання з метою задоволення наукових, культурних, освітніх потреб фізичних і юридичних осіб. Це збірне поняття, надзвичайно різноманітне за своїм складом, до якого входять твори друку (книги, газети, журнали тощо), а також інші документи (діафільми, мікрофільми, грамплатівки та ін.).

Фонд – це не довільно зібрані документи, а підібрані на основі стандартного їх відбору, відповідно до завдань бібліотеки та потреб її читачів. Він тісно пов'язаний з іншими підсистемами бібліотеки: контингентом читачів, бібліотечним персоналом та матеріально-технічною базою установи. Головними властивостями БФ є цілісність, відкритість, множинність, динамічність, інформативність, керованість, кумулятивність, стохастичність (імовірність), гетерогенність, надійність.

Функції БФ – це система завдань, обумовлена його можливостями як інформаційного масиву. Бібліотечний фонд виконує в системі «бібліотека» зовнішньосистемні та внутрішньосистемні функції. Кумулятивна й меморіальна (тобто функція збереження документів) функції – це зовнішньосистемні функції БФ, що обумовлюють саме суспільну необхідність у його існуванні.

Крім загальної внутрішньосистемної функції, БФ виконує ряд елементарних, тобто таких, що виявляються у відношенні до тих елементів, з якими він зв'язаний. Найбільш важливою з них, з погляду кінцевої мети бібліотечної діяльності, є функція використання фонду абонентами бібліотеки, чи утилітарна функція. Для того, щоб прояв названих функцій був можливим, фонд необхідно укомплектувати, обробити, розмістити і зберегти. Усі ці процеси реалізуються технологічною функцією. Зрештою, усі функції

спрямовані на забезпечення діалектичної відповідності між документом і читачем, тому кожна з них важлива в процесі формування бібліотечного фонду і не може недооцінюватися. Реалізація кожної функції складає зміст процесів формування і використання БФ [3, с.91].

У понятійному апараті фондознавства останнім часом відбуваються значні зміни, пов'язані не тільки з активним розвитком теоретичних досліджень різних галузей бібліотекознавства, пошуком нових методів аналізу та вивчення фондів, а й з модернізацією бібліотечної практики, інформаційно-аналітичної діяльності, упровадженням сучасних інформаційних технологій тощо.

У результаті сучасної трансформації бібліотечних фондів та розширення їх складу у свідомості бібліотекознавців вони вже не ототожнюються з традиційними книжковими фондами, оскільки бібліотечні фонди не обмежуються лише друкованими та рукописними книгами. Актуалізація бібліотечних фондів, у тому числі розширення електронних ресурсів бібліотек - наразі є одним із ключових завдань розвитку бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів [1, с.52].

Потреба у дублюванні друкованих видань електронними копіями існує внаслідок стрімкого розвитку електронних форм інформації, через швидку зношеність фізичного стану періодики та газетних видань, книг, що користуються певним попитом або внаслідок необхідності копіювання тих документів, використання яких в електронному вигляді є більш ефективним (енциклопедії, словники, законодавчі акти та ін.). Нові форми опрацювання джерел інформації зумовлюють появу нових технологічних операцій та відповідне відображення їх у понятійному апараті, а нові ділянки бібліотечної діяльності — появу нових галузей знань, нових видів систематизації та класифікації теоретичного матеріалу [2, с.3].

Отже, досліджуючи означене питання, простежуємо еволюцію поняття «бібліотечний фонд». А з модернізацією бібліотечної практики, інформаційно-аналітичної діяльності спостерігаємо широке впровадження сучасних інформаційно-цифрових технологій, актуалізацію бібліотечних фондів.

Література

1. Картузов К. М. Реформування бібліотечної статистики як механізм модернізації системи державного управління бібліотечною справою в Україні / К. М. Картузов // Наукові праці. Державне управління / Держ. гуманітар. ун-т ім. П. Могили. — К., 2013. — Т. 214, вип. 202. — С. 51—54.
2. Соколов В. Теоретичні засади аналізу методів вивчення бібліотечного фонду / В.Соколов // Вісник Книжкової палати. - К., 2014. - № 5. - С.1-6.
3. Яковлева Ю.В. Селективний моніторинг використання бібліотечних фондів/ Ю.В.Яковлева // Реєстрація, зберігання та обробка даних. - К., 2002. - Т. 4. - № 1. - С. 89-97.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>